

Рябчук О. Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університету державної фіскальної служби України

Блищук Л. В.

студентка Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту
Університету державної фіскальної служби України

Riabchuk Oksana

Ph.D, Associate Professor of Department of Audit and Economic Analysis,
University of Government Fiscal Service of Ukraine

Blyshchuk Larysa

Student of Educational-Scientific Institute of Account, Analysis and Audit
University of Government Fiscal Service of Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗНИКІВ БАЛАНСУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. У статті обґрунтовано важливість, розглянуто процедури контролю достовірності показників основної форми фінансової звітності суб'єкта господарювання, якою є Баланс, оскільки саме Баланс дає можливість визначити склад і структуру майна підприємства, його ліквідність та платоспроможність, наявність власного та запозиченого капіталу, а від ступеня достовірності його показників залежить те, як зовнішні та внутрішні користувачі зможуть оцінити стан ресурсів підприємства та джерела їх формування, а також ступінь фінансової незалежності задля прийняття управлінських рішень. Зроблено висновок, що під час проведення аудиту Балансу аудитор встановлює достовірність відображення в обліку та звітності всіх об'єктів бухгалтерського обліку, адже на основі показників Балансу внутрішні користувачі приймають рішення щодо підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, а зовнішні користувачі приймають рішення щодо доцільності інвестування в конкретне підприємство.

Ключові слова: фінансова звітність, Баланс, контроль, аудит, достовірність, фінансовий стан, управлінські рішення.

Вступ та постановка проблеми. Сьогодні Україна поступово входить до Європейського співтовариства, що створює об'єктивні умови жорсткої конкуренції між суб'єктами господарювання. У зв'язку з цим суттєво зростає попит на фінансову інформацію щодо діяльності підприємств як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів.

Фінансова звітність суб'єкта господарювання є основним джерелом інформації про його майновий та фінансовий стан, а також результати його господарської діяльності за звітний період. Саме Баланс дає можливість визначити склад і структуру майна суб'єкта господарювання, його ліквідність та платоспроможність, наявність власного та запозиченого капіталу та багато інших показників. Отже, дослідження особливостей складання Балансу та контролю достовірності його показників є важливим та актуальним у сучасних умовах господарювання, а основним видом контролю достовірності показників Балансу є незалежний аудит, оскільки від ступеня достовірності фінансової інформації залежить те, як зовнішні та внутрішні користувачі зможуть оцінити стан ресурсів підприємства та джерела їх формування, а також ступінь його фінансової незалежності задля прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню формування та контролю показників фінансової звітності, а також її ролі в прийнятті управлінських рішень присвячено значну кількість праць вчених, таких як О.М. Виноградова, Н.І. Гордієнко, М.С. Горяєв, Л.І. Жидєєва, О.О. Конопліна, Ю.І. Мізік, Т.В. Мултанівська, В.А. Рубейкін, К.О. Утенкова, О.В. Харламова, Р.Л. Хом'як.

Н.А. Букало досліджувала інвентаризацію як умову складання фінансової звітності, М.Б. Кулинич та Н.І. Коваль дослідили методику складання та аналізу фінансової звітності підприємства, В.Г. Лопатовський проаналізував особливості перевірки взаємозв'язків між показниками форм

звітності. Проте дослідження потребують також питання контролю достовірності показників фінансової звітності, особливо Балансу як основного звіту, що висвітлює фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Мета статті. З огляду на те, що саме незалежний аудит може надати найточнішу інформацію щодо достовірності показників фінансової звітності, метою роботи є визначення особливостей аудиту достовірності показників Балансу, основних проблем, пов'язаних з його організацією та методикою, а також надання рекомендацій щодо його вдосконалення.

Результати дослідження. Складання фінансової звітності є завершальним етапом облікового процесу на підприємстві. Питання складання фінансової звітності регулюються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1; 2].

Задля прийняття управлінських рішень користувачам фінансової звітності необхідна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані суб'єкта господарювання. Проте внутрішні та зовнішні користувачі мають різні інформаційні потреби (табл. 1).

Відповідно до мети складання фінансової звітності можна стверджувати, що Баланс є ключовою формою фінансової звітності, оскільки є основним джерелом інформації про фінансовий та майновий стан підприємства на звітну дату.

Згідно з НП(С)БО 1 Баланс (звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал [2].

Рис. 1. Інформаційні потреби користувачів фінансової звітності

Джерело: розроблено авторами за даними джерела [3]

Згідно з НП(С)БО 1 фінансова звітність підприємств повинна давати можливість користувачам порівнювати звіти за різні періоди та звіти різних суб'єктів господарювання, тобто вона має бути зіставною [2]. Передумовою зіставлення фінансової звітності є наведення в ній інформації за попередній період.

Задля контролю достовірності показників фінансової звітності слід використовувати розроблені Міністерством фінансів України Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, в яких представлені показники, які можна взаємно перевірити у фінансовій звітності. Проте в цих методичних рекоменда-

ціях наведені лише показники, що мають стійкі зв'язки, а нестійкі взаємозв'язки не відображені [4].

В.Г. Лопатовський зазначає, що найбільш цікавими для користувачів є Баланс та Звіт про фінансові результати, проте пов'язати одні з одними показники цих двох форм важко, адже в Балансі відображаються показники станом на певну дату, а у Звіті про фінансові результати – за певний період [5, с. 185].

Отже, аудит достовірності показників Балансу можна здійснити шляхом перевірки взаємопов'язаних показників Балансу з іншими формами фінансової звітності (рис. 2).

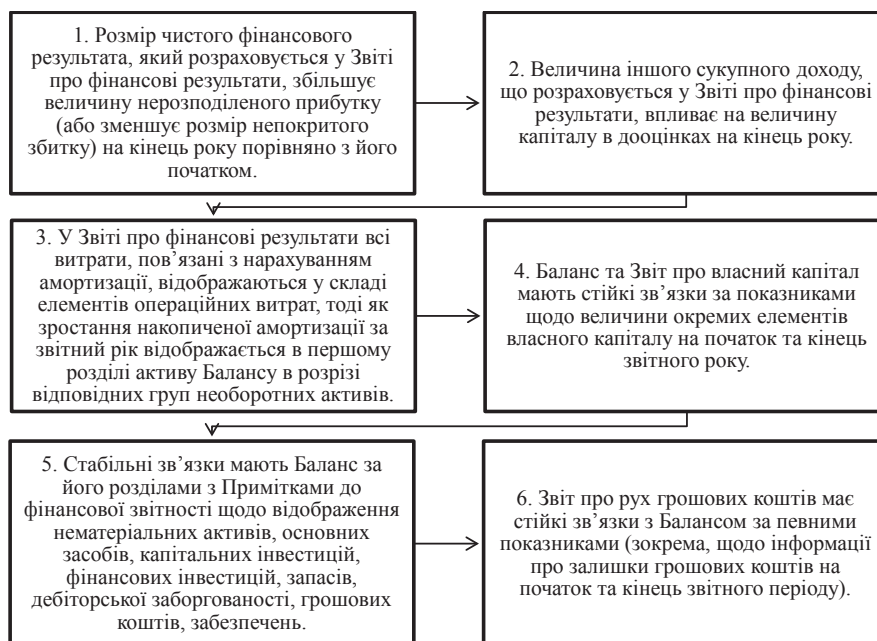

Рис. 2. Зв'язок Балансу з іншими формами фінансової звітності

Джерело: розроблено авторами за даними джерела [5]

Необхідно відзначити, що задля вирішення проблеми достовірності показників фінансової звітності доцільно використовувати такий елемент методу бухгалтерського обліку, як інвентаризація.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів та зобов'язань, під час якої перевіряються та документально підтверджуються їх наявність, стан та оцінка [1].

Інвентаризація є саме тим інструментом, який визначає достовірність інформації, наведеної в Балансі суб'єкта господарювання. Інвентаризація є методом контролю, який забезпечує дотримання таких засад складання звітності, як достовірність та зрозумілість, а також забезпечує відображення правдивої та неупередженої інформації для користувачів.

Однак, на нашу думку, контроль достовірності показників Балансу буде найефективнішим за результатами внутрішнього та зовнішнього аудиту фінансової звітності. Контроль за результатами внутрішнього аудиту здійснюється протягом усього періоду діяльності суб'єкта господарювання та в момент безпосереднього складання фінансової звітності, а зовнішній аудит перевіряє достовірність показників фінансової звітності вже після її складання.

Крім того, сьогодні посилюється взаємодія внутрішнього та зовнішнього аудиту. Хоча цілі внутрішнього та зовнішнього аудиту різні, способи їх досягнення подібні один до одного. Головною метою внутрішніх аудиторів є забезпечення контролю за створенням достовірної інформації, зокрема фінансової звітності, шляхом нагляду за системою внутрішнього контролю та її вдосконаленням, що не суперечить меті зовнішнього аудитора. Метою зовнішнього аудитора є підвищення ступеня довіри користувачів до фінансової звітності шляхом висловлення думки про те, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною суб'єктом господарювання концептуальною основою фінансової звітності [7, с. 222].

Як зазначає Р.Л. Хом'як, під час проведення зовнішнього аудиту фінансової звітності особливу увагу аудитор повинен звертати на наявність не типових господарських операцій

для суб'єкта господарювання, застосування «складних» операцій чи методів обліку, наявність операцій з пов'язаними сторонами, неадекватні облікові записи, закупівлю чи продаж товарно-матеріальних цінностей за цінами, що значно не відповідають ринковим, адже такі факти можуть свідчити про неправдивість інформації, наведеної в Балансі [8, с. 261].

В.А. Рубейкін відзначає, що метою аудиту Балансу є висловлення неупередженої думки про фінансовий стан клієнта на звітну дату. Окрім цього, він виділяє найбільш поширені процедури аудиту Балансу, якими є перевірка дійсності існування активів, зобов'язань та права власності на них; перевірка безпомилковості оцінювання активів, власного капіталу та зобов'язань; оцінювання стану збереження та ефективності використання активів; перевірка безпомилковості документального оформлення та відображення в обліку операцій щодо активів, власного капіталу та зобов'язань; перевірка безпомилковості нарахування амортизації; перевірка своєчасності проведення інвентаризації активів та зобов'язань, а також безпомилковості відображення інвентаризації; перевірка правдивості відображення інформації щодо активів, власного капіталу та зобов'язань у Балансі тощо [9]. Отже, аудит достовірності показників Балансу включає перевірку правильності відображення всіх активів, власного капіталу та зобов'язань суб'єкта господарювання, тобто аудитор встановлює достовірність відображення в обліку та звітності всіх об'єктів бухгалтерського обліку.

У табл. 1 наведено основні елементи аудиту об'єктів бухгалтерського обліку, інформація про які відображається в I розділі активу Балансу «Необоротні активи».

Отже, аудитор під час встановлення достовірності відображення необоротних активів в Балансі здійснює перевірку наявності та правильності заповнення первинних документів та облікових регістрів, відповідно до яких відображається показник у Балансі. Також аудитор обов'язково звіряє дані облікових регістрів, Головної книги та Балансу. В процесі такої перевірки аудитор може виявити типові порушення, зокрема неправильне нарахування амортизації, неправильне здійснення переоцінки об'єктів необоротних активів та їх відображення в обліку.

Таблиця 1

Основні елементи аудиту I розділу активу балансу «Необоротні активи»

Джерела інформації	Наказ про облікову політику (інформація щодо обліку основних засобів); первинні документи з обліку основних засобів; інвентаризаційні документи; розпорядчі документи керівника компанії щодо введення об'єктів основних засобів в експлуатацію; контракти, угоди про оренду, страхові поліси; кошториси й плани ремонтів основних засобів; розрахунки амортизації; облікові регістри синтетичного обліку необоротних активів (відомості, журнали, книги); рахунки Головної книги, призначені для обліку необоротних активів та їх зносу; документація внутрішнього аудитора щодо необоротних активів; відповіді на запит від постачальників о. з. тощо.
Аудиторські процедури	Перевірка наявності документації на придбання (виготовлення), продаж (передачу) об'єктів основних засобів; перевірка документального оформлення відображення в обліку результатів інвентаризації основних засобів; перевірка відповідності критеріям визнання основних засобів згідно з П(С)БО 7; перевірка фактів відображення в обліку витрат на проведення ремонту, реконструкції, модернізації; перевірка правильності нарахування амортизації основних засобів; перевірка вчасності відображення в обліку вибуття основних засобів; звірка відомостей регістрів обліку основних засобів з відомостями Головної книги; складання документа виявлених порушень під час вивчення документів, операцій та записів.
Типові порушення	Віднесення до первісної вартості основних засобів (у разі придбання їх за кредитні позики) витрат на оплату відсотків за користування кредитом; не включення різниці між залишковою та справедливою вартістю переданого об'єкта до складу витрат звітного періоду в разі отримання основних засобів в обмін на подібні активи; збільшення вартості основних засобів на суму витрат, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані; віднесення витрат на модернізацію, модифікацію, дообладнання та реконструкцію до складу витрат суб'єкта господарювання; здійснення переоцінки тільки одного об'єкта основних засобів із групи; відсутність даних про зміну первісної вартості та суми зносу основних засобів в регістрах аналітичного обліку; нарахування амортизації основних засобів протягом їхнього перебування на реконструкції, модернізації, дообладнанні та консервації; непідтверджена зміна строку експлуатації об'єкта о. з. тощо.

Джерело: розроблено авторами за даними [10; 11; 12]

Основні елементи аудиту II розділу активу балансу «Оборотні активи»

Джерела інформації	Наказ про облікову політику; первинні документи з обліку запасів (прибутковий ордер; довіреність; акт про приймання матеріалів; лімітно-забірна картка; накладна-вимога на відпуск матеріалів; акт на списання МШП; рахунок-фактура; товарно-транспортна накладна; відомість про брак тощо); первинні та накопичувальні документи з обліку грошових коштів (прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, касова книга, грошовий чек, оголошення на внесення готівки, платіжна відомість, розрахунково-платіжна відомість, платіжне доручення, виписка з банку); картка складського обліку матеріалів; договори купівлі-продажу запасів, супровідні документи; договори (угоди) з банком про відкриття рахунків; договори на поставку продукції, надання послуг; облікові реєстри тощо.
Аудиторські процедури	Перевірка правильності строків, порядку, документального оформлення та відображення в обліку результатів проведення інвентаризації ТМЦ; зустрічна перевірка даних договору, документів на оплату, прибуткових накладних, інших супровідних документів з даними, відображеними в бухгалтерському обліку; перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінки ТМЦ; перевірка документального оформлення, відображення в обліку та незмінності методу оцінювання вибуття запасів; перевірка присутності всіх прибуткових та видаткових документів; перевірка підсумків у платіжних відомостях; перевірка цільового використання коштів, отриманих з банку; перевірка дотримання ліміту залишку в касі; перевірка відповідності залишків по синтетичних та аналітичних реєстрах обліку коштів; перевірка правильності включення дебіторської заборгованості до складу сумнівної чи безнадійної; звіряння залишків по рахунках за даними Головної книги та реєстрів бухгалтерського обліку тощо.
Типові порушення	Неправильне визначення первісної вартості придбаних запасів; неправильний облік надходження та розрахунок списання ТЗВ; неповне оприбуткування запасів; нестачі, крадіжки, псування, привласнення матеріальних цінностей; невідповідність даних звітів матеріально відповідальних осіб даним первинних документів; невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку; перевищення визначеного ліміту залишку готівки в касі; невідповідність даних платіжних документів банківській виписці; зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на погашення заборгованості невідповідних дебіторів; маскуванню дебіторської заборгованості відображенням у Балансі згорнутого залишку; неправильний розрахунок суми резерву сумнівних боргів; невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку тощо.

Джерело: розроблено авторами за даними [10; 11; 12]

Таблиця 3

Основні елементи аудиту I розділу пасиву балансу «Власний капітал»

Джерела інформації	Установчі документи; документи, що підтверджують право власності на майно, яке є внеском до статутного капіталу, свідоцтво про право власності на нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність; витяги з протоколів зборів акціонерів; ліцензії на здійснення окремих видів діяльності; журнали реєстрації виданих доручень і повноважень під час реєстрації, перереєстрації, ліквідації, реорганізації компанії; наказ про облікову політику компанії; первинні документи з обліку власного капіталу; реєстри синтетичного та аналітичного обліку по рахунках щодо власного капіталу тощо.
Аудиторські процедури	Аналіз статуту суб'єкта господарювання, зокрема визначення юридичного статусу; мети й предмета діяльності; прав та обов'язків акціонерів; розміру статутного капіталу; умов про категорії акцій, що випускаються, та їхню номінальну кількість і вартість; умов збільшення або зменшення статутного капіталу; прав, привілеїв та обмежень, пов'язаних з акціями; акцій, що належать товариству, його дочірнім та асоційованим підприємствам; своєчасності та повноти внесення часток до статутного капіталу; часу останніх внесень до статуту суб'єкта господарювання. Звірення залишку власного капіталу за відомостями Головної книги з даними в облікових реєстрах; встановлення відповідності розміру статутного капіталу в установчих документах та законодавстві; документальна перевірка операцій щодо утворення статутного капіталу за установчими документами.
Типові порушення	Невідповідність залишку по кредиту рахунку 40 сумі статутного капіталу, зазначеного в установчих документах; безпідставне збільшення статутного капіталу за рахунок завищення вартості матеріальних та нематеріальних активів, що є внесками до статутного капіталу; невнесення чи неповне внесення засновниками часток до статутного капіталу; невчасне внесення змін до реєстру акціонерів; відсутність оригіналів чи засвідчених відповідно до законодавства копій документів; фальшиві документи та операції; не відображення здійснених операцій; провадження діяльності без ліцензії.

Джерело: розроблено авторами за даними [10; 11; 12]

Як видно з табл. 2, під час перевірки достовірності відображення оборотних активів в Балансі, аудитор здійснює перевірку правильності заповнення всіх документів щодо обліку запасів, дебіторської заборгованості, готової продукції та грошових коштів, зіставляє показники реєстрів обліку, Головної книги та статей Балансу, а також звіряє дані обліку підприємства щодо грошових коштів з даними виписки банку тощо. При цьому аудитор може виявити такі типові недоліки, як невідповідність сум у документах підприємства та виписці банку одна одній, неправильне заповнення первинних документів, неправильне оцінювання запасів тощо, які безпосередньо впливають на достовірність відображення оборотних активів у статтях Балансу.

Крім цього, перевірка достовірності показників III розділу активу Балансу «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» передбачає здійснення таких самих аудиторських процедур, як і під час перевірки необоротних активів. Проте аудиторські процедури власного капіталу є дещо іншими (табл. 3).

Як видно з табл. 3, під час аудиту власного капіталу перш за все здійснюється перевірка установчих документів, а також звіряються суми, внесені кожним акціонером відповідно до установчих документів та до статей Балансу. Типовими недоліками можуть бути невідповідність цих сум, неузгодженість даних статуту, протоколів зборів засновників та даних Балансу тощо.

Основні елементи аудиту II та III розділів пасиву балансу «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» та «Поточні зобов'язання і забезпечення»

Джерела інформації	Наказ про облікову політику підприємства; кредитні договори (угоди) та додатки до них; первинні документи з обліку одержання, використання й повернення довгострокових і поточних кредитів банків; документи на постачання матеріальних цінностей, виконання робіт і надання послуг; первинні документи щодо обліку розрахунків; первинні документи з обліку праці та її оплати; розрахунково-платіжні відомості, зведені відомості нарахування оплати праці за складом та категоріями працівників, особові рахунки, реєстр депонованої заробітної плати, реєстр авансових виплат працівникам; акти інвентаризації розрахунків; облікові реєстри по рахунках; Головна книга; дані внутрішнього контролю та інші документи, що узагальнюють результати контролю.
Аудиторські процедури	Перевірка відповідності облікової політики щодо операцій з отримання, використання й погашення позик банків, а також щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками нормам законодавства; перевірка наявності та достеменності кредитних угод, договорів купівлі-продажу; перевірка правильності відображення в обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками; зустрічна перевірка відомостей договору, документів на оплату та інших супровідних документів з даними, відображеними в аналітичному та синтетичному обліку; перевірка безпомилковості оформлення первинного обліку особового складу та використання робочого часу; перевірка повноти та своєчасності утримання ПДФО, ВЗ та ЄСВ; перевірка підсумків у платіжних відомостях; перевірка повноти та строків здачі депонованої зарплати в банк; перевірка безпомилковості відображення в обліку операцій з оплати праці; звірка залишків по рахунках за відомостями Головної книги із залишками в облікових реєстрах тощо.
Типові порушення	Відсутність договору позики або складання його з помилками, відсутність договору з банком про продовження кредиту; неналежне ведення обліку (неправильна кореспонденція рахунків, відсутність аналітичного обліку, неправильний облік витрат щодо сплати відсотків за кредитами); нецільове використання коштів кредитів; невчасне погашення позик; відсутність договорів на поставку продукції, надання послуг, виконання робіт; невчасні розрахунки з постачальниками та підрядниками; несправжність зазначеної у звітності чисельності працівників; порушення законності встановлення доплат і надбавок до основної заробітної плати; арифметичні помилки в підрахунках підсумків згідно з первинними документами; неправильне віднесення витрат на оплату праці до собівартості продукції тощо.

Джерело: розроблено авторами за даними [10; 11; 12]

Як видно з табл. 4, під час перевірки достовірності статей пасиву балансу, що відображають зобов'язання підприємства, аудиторі слід перш за все перевірити договори та дані первинних документів, адже саме тут можуть бути виявлені типові порушення. Також обов'язково слід здійснити зустрічну перевірку та звірити залишки з рахунками в облікових реєстрах, Головній книзі та Балансі.

Окрім цього, під час здійснення перевірки показників IV розділу пасиву Балансу «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття», аудитор використовує такі ж процедури, як і під час перевірки інших зобов'язань, адже принцип цих перевірок однаковий.

Отже, процес аудиту активів та пасивів підприємства, що відображаються в Балансі, є досить об'ємним, оскільки потребує великих затрат часу та ресурсів, а також виконання багатьох процедур, які дають змогу якомога точніше визначити достовірність показників.

Таким чином, основними аудиторськими процедурами під час проведення аудиту Балансу є:

- перевірка узгодженості показників, що повторюються в різних формах фінансової звітності;
- перевірка правильності складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) відповідно до нормативно-законодавчої бази, порівняння показників Головної книги з реєстрами обліку;
- перевірка зіставлення даних реєстрів обліку з первинними документами;
- перевірка матеріалів річної інвентаризації (необоротних активів, запасів, грошових коштів, дебіторської та кредиторської заборгованості, капіталу).

Однією з проблем проведення аудиту активів та пасивів підприємства є затрата значних ресурсів, таких як час, гроші, людські ресурси, тому процес аудиту потребує автоматизації задля оптимізації перевірки. Сьогодні на українському ринку представлена незначна кількість програмних продуктів для аудиторських компаній, зокрема поширення набувають програмні продукти компанії “Case Ware”.

Програмні рішення “Case Ware” для аудиторської компанії включають всі етапи аудиторської перевірки: від прийняття клієнта та планування аудиту до випуску аудиторського висновку; здійснюють імпорт/експорт інформації у форматі Word, Excel, PDF тощо; дають можливість завантаження даних клієнта з 60 бухгалтерських пакетів, зокрема 1С, SAP, отримання загального зведеного балансу згідно з визначеним форматом [13].

Отже, програмні продукти роблять аудит більш ефективним та структурованим за значно менших затрат часу, адже вони місять всі етапи аудиторської перевірки, бібліотеку аудиторських процедур, модулі управління ризиками, дають можливість одночасно й синхронно працювати всій аудиторській групі незалежно від місця знаходження.

Висновки. Отже, сьогодні зростає значення якісної фінансової інформації, на основі якої користувачі приймають відповідні економічні рішення. Якість фінансової інформації проявляється в ступені її достовірності, а Баланс є головним джерелом фінансової інформації про суб'єкт господарювання, адже на основі показників Балансу внутрішні користувачі приймають рішення щодо підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання за окремими напрямками, а зовнішні користувачі можуть прийняти рішення, наприклад, щодо доцільності інвестування в конкретне підприємство чи доцільності надання кредиту. Баланс відображає всі суттєві зміни в складі господарських засобів та джерел їх утворення, що підтверджує важливість контролю за достовірним відображенням його показників. Найефективніший контроль достовірності показників Балансу можна здійснити в процесі зовнішнього аудиту фінансової звітності, адже аудит фінансової звітності включає аудит всіх об'єктів обліку, що відображаються в Балансі за окремими статтями. Проте сьогодні український ринок аудиторських послуг потребує розвитку наявних програмних продуктів для проведення аудиту та створення нових задля підвищення ефективності аудиторської перевірки.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 20.04.2019).
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. Наказом Міністерства фінансів від 7 лютого 2013 р. № 73. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13on.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2019).
3. Кулинич М.Б. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2016. № 6. С. 367–372.
4. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : затв. Наказом Мініфіну України від 11 квітня 2013 р. № 476. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#n36> (дата звернення: 20.04.2019).
5. Лопатовський В.Г. Особливості перевірки взаємозв'язків між показниками форм фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 2. Т. 2. С. 184–187.
6. Букало Н.А. Інвентаризація як умова для складання фінансової звітності. *Економічний аналіз* : зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету / редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. Т. 23. № 1. Тернопіль : видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. С. 167–173.
7. Мултанівська Т.В. Застосування результатів роботи внутрішніх аудиторів під час здійснення аудиту фінансової звітності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С. 221–224.
8. Хом'як Р.Л. Організація та методика аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 623 : Логістика. С. 259–265.
9. Рубейкін В.А. Організація та методика аудиту фінансової звітності. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4924> (дата звернення: 20.04.2019).
10. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізик Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 319 с.
11. Утенкова К.О. Аудит : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2011. 408 с.
12. Виноградова М.О., Жидєєва Л.І. Аудит : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 654 с.
13. Програмні рішення “Case Ware”. *Сайт компанії “Case Ware”*. URL: <https://caseware.com.ua/uk> (дата звернення: 20.04.2019).

**ОСОБЕННОСТИ КОНТРОЛЯ ДОСТОВЕРНОСТИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ
БАЛАНСА СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ**

Аннотация. В статье обоснована важность, рассмотрены процедуры контроля достоверности показателей основной формы финансовой отчетности субъекта хозяйствования, которой является Баланс, поскольку именно Баланс позволяет определить состав и структуру имущества предприятия, его ликвидность и платежеспособность, наличие собственного и заемного капитала, а от степени достоверности его показателей зависит то, как внешние и внутренние пользователи смогут оценить состояние ресурсов предприятия и источники их формирования, а также степень финансовой независимости с целью принятия управленческих решений. Сделан вывод, что при проведении аудита Баланса аудитор устанавливает достоверность отражения в учете и отчетности всех объектов бухгалтерского учета, ведь на основе показателей Баланса внутренние пользователи принимают решения по повышению эффективности деятельности субъекта хозяйствования, а внешние пользователи принимают решение о целесообразности инвестирования в конкретное предприятие.

Ключевые слова: финансовая отчетность, Баланс, контроль, аудит, достоверность, финансовое состояние, управленческие решения.

FEATURES CONTROL OF INDICATORS OF BALANCE OF A BUSINESS ENTITY

Summary. The paper substantiates the importance and the procedure of control of reliability indicators of the main forms of financial statements – Balance sheets, because Balance allows to determine the composition and structure of assets of the enterprise, its liquidity and solvency, availability of equity and debt and many other indicators, and the degree of reliability of the indicators depends on how external and internal users will be able to assess the condition of resources of the economic entity and the sources of their formation, and the degree of financial independence with the aim of making effective management decisions. The balance reflects all significant changes in the composition of economic resources and sources of their formation, which confirms the importance of monitoring a fair reflection of his performance. Effective control of reliability indicators of the Balance can be carried out by the external audit of the financial statements. After all, the financial audit includes an audit of all accounting objects that reflected in the Balance sheet on individual articles. It is concluded that during the audit of the Balance sheet, the auditor establishes the reliability of the accounting and reporting of all accounting objects, because on the basis of indicators of Balance of internal users make decisions for increase of efficiency of activity of business entity and the external users can make decisions about the appropriateness of investing in a particular enterprise. The process of audit assets and liabilities of the enterprise, reflected in the Balance sheet is complex because it requires a large investment of time and resources, as well as perform many procedures as possible to determine the accuracy of the indicators. One of the challenges during the audit of assets and liabilities of the company is the expenditure of significant resources such as time, money, human resources. Therefore, the audit process needs automation to optimize verification. However, today the Ukrainian market of audit services requires the development of existing software products for auditing and creating new ones with the purpose of increasing the efficiency of the audit.

Key words: financial reporting, Balance, control, audit, integrity, financial condition, management decisions.